

Vabariigi President
Peaminister
Vabariigi Valitsus
Riigikogu
Erakonnad

Elujõulised maakoolid vajavad riiklikku kaitset

*“Mõne üksiku linna riigina jääks Eesti kiiva ja kängu.”
President Alar Karis*

Käesolev haridusvaldkonna rahastus- ja haldusmudel on seadnud elujõulised maakoolid ebavõrdsetel alustel sulgemisohu. Soovime, et Riigikogu ning Vabariigi Valitsus võtaksid päevakorda kohalike omavalitsuste toetamise kvaliteetse kodulähedase haridusvõrgu säilitamiseks.

Allakirjutanud kogukond, mille südames on [Metsküla Algkool](#), on pandud olukorda, kus iga nelja aasta tagant – peale uue kohaliku omavalitsuse volikogu moodustamist – on taas vaja hakata tõestama kooli väärtust ja kogukonna eluõigust. See on äärmiselt kurnav ja stressirohke nii kooliperele kui kogukonnale. Pidev ohutunne kooli sulgemise ees pidurdab piirkonna arengut ning asetab maale elama kolida soovivad maksumaksjad silmitsi ebakindla tulevikuväljavaatega. Teame, et tegu on üle-eestilise probleemiga.

Rõhutame, et Metsküla Algkool on väikekool, mille õpilaste arv on selges [kasvutrendis](#) ning [õpitulenumused](#) silmapaistvad nii maakondlikul kui riiklikul tasandil. Tänapäevani on ka volinikud ja ametnikud pärast korduvaid arutelusid kooliga kaasnevat kasu ja väärtust mõistnud.

Kehtiv KOVide rahastamise mudel on pannud kohaliku võimu kandjad olukorda, kus enam ei ole kaalukaasul ei hariduse kvaliteet, piirkondlik areng ega omavalitsuse pikem perspektiiv. Kogukondade põhjalikule argumentatsioonile vastatakse vaid märksõnadega: optimeerimine, tsentraliseerimine, kokkuhoid ning kärpimine. Elanikele jääb mulje, et kohalikus omavalitsuses kardetakse saneerimist kui tuld – nii sellega kaasnevat häbiplakki kui ka analüüsi varasemate otsuste kohta, mis valla tänase olukorrani on viinud. Hirm aga halvendab analüüsivõimet ning pikema perspektiivi taju. Refräärina mõjuvad laused “olukorra päästmiseks tehtavatest rasketest otsustest” suudavad aga majanduslikku seisut vaid lühiajaliselt leevendada ning pikemas plaanis kahjustatakse kogukondade lõhkumisega omavalitsuse olukorda veel enam. Veelgi rohkem maksumaksjaid kolib vallast minema, mis suurendab taas kord kokkutõmbamise vajadust.

Selliseid tagajärgi kajastab ka eelmise aasta lõpus Soome haridusreformile antud sõltumatu hinnang¹ – rahalist säästu maakoolide sulgemisega ei saavutata ning juba raskustes omavalitsused satuvad koolide sulgemise järgselt veelgi enam raskustesse. Kui aga pärast elanikkonna ettepanekute ära kuulamist väljendavad kohaliku omavalitsuse juhid avalikult

¹ https://karvi.fi/wp-content/uploads/2022/11/KARVI_2922-1.pdf

lühinägelikku ja reheapplikku seisukohta, et lahkuvatest elanikest polegi hullu – tasandusfondist laekuv toetus katvat maksumaksjate kadumisest tekkivad augud eelarves nii või naa – vajuvad rüpe ka kõige optimistlikuma inimese käed.

Mis aga toob maksumaksjaid ääremaale juurde? Kvaliteetne ja kodulähedane haridus, meeldiv elukeskkond, kokkuhoidev kogukond ning kaasav valitsemine. Metsküla Algkooli ümber on kogukond aktiivsetest inimestest, kes toovad oma tegevusega piirkonda ja kogu valda lisaväärtust: loovad ettevõtteid, toovad linnast töökohti kaasa, suunavad valda vabaühenduste ja projektide abil lisaraha, meelitavad piirkonda oma sõpru elama ning loovad elust maal positiivset kuvandit. Tegu on ääremaa toimimise kõige positiivsemat tüüpi näitega ja kõige selle taga on vaid väike kuueklassiline kool.

Metsküla koolis on silmapaistvalt toetav õpikeskkond, suurepärased õpitulemused, ülikõrge rahulolu kooliga, õpilaste arv sama, mis aastal 2000 ning kasvab – ja ometi ähvardab seda kooli sulgemine. Vastav eelnõu on kohalikule omavalitsusele esitatud ning läheb hääletamisele juba märtsi volikogus.

Oleme väga mures. Kooli sulgemisega lõhutakse hästi toimiv tegus kogukond ning varem või hiljem viib see paratamatult piirkonna hääbumiseni. Sama mure on üle Eesti väga paljudel kogukondadel, mille südames tuksub soe ja hooliv maakool.

Meie ettepanek:

- **Välja töötada rahastusmudel, mis toetaks hajaasustusega omavalitsustes kodulähedaste elujõuliste koolide säilimist.**

Lisaks, täiendavate meetmetena:

- Kehtestada “**säilimise presumptsioon**” – maakooli sulgemise otsus peab olema põhjalikult analüüsitud ning kaalutud nii alternatiive kui sulgemise mõju hariduse kvaliteedile ja kogukonna elujõulisusele pikas perspektiivis. Eeskujuks saab siin võtta Suurbritannias kasutusel oleva mudeli².
- Teostada koolide sulgemise protsesside **järelevalvet** haridusministeeriumis. Haridusvõrgu haldusotsused ei peaks olema vaid poliitilistest tõmbetuultest mõjutavate KOvide õlul.

Lõpetuseks laename taas kord Vabariigi President Alar Karise sõnu iseseisvuspäeva kõnest: *“Meile meeldib öelda, et riik peab jõudma iga oma kodanikuni. Nüüd aga näeme, kuidas paljudes kohtades kerkib mure Eesti olulise kultuurilise vereringe ehk rahvamajade, raamatukogude ja väikekoolide kestmise pärast. ... Vallad vajavad siingi riigi abi – mõnikord head nõu, teinekord ka raha. Omavalitsuste hakkama saamine, elu väljaspool Tallinna ja Tartut ja nende lähiümbrust peaks olema uue Riigikogu ja valitsuse üks tähtsamaid teemasid.”*

Metsküla Kultuuriühing
Metsküla Algkooli hoolekogu
Matsalu lahe lõunakalda kogukond

² [Opening and closing maintained schools - GOV.UK](#) (lk 24)